

Harde strijd om de saaiste stockfoto's

De saaiste stockfoto's vallen niet langer onder het auteursrecht. Een vonnis van een Zaanse rechter raakt fotografen en de grote stockbureaus.

Door onze medewerker **Menno Sedee**

AMSTERDAM. Stockfoto's staan niet bekend als artistieke hoogstandjes. Een verliefd koppel op het strand, een vrouw die salade eet. De foto's, die grote beeldbanken als Getty of Shutterstock tegen betaling aanbieden, moeten immers overal te gebruiken zijn: in krant, tijdschrift of reclame.

Eén stockfoto is zo niet-creatief dat er volgens een rechter geen auteursrecht op rust. Het gaat om een foto van een temperatuurmeter in het dashboard van een auto. Een Nederlands autobedrijf plaatste deze in 2012 op zijn site. De Canadese beeldbank Masterfile, die de rechten heeft, kwam erachter en stuurde een brief. Of het bedrijf 3.200 euro wilde overmaken wegens auteursrechtinbreuk. In april stak de kantonrechter in Zaanstad daar een stokje voor. Er was volgens de rechter helemaal geen sprake van auteursrecht. Masterfile moet de proceskosten van 7.294,92 euro betalen.

Het vonnis werd pas openbaar nadat de advocaat van het autobedrijf, Hub Dohmen, eind november een blog wijdde aan de zaak. Daar wachtte hij een half jaar mee, tot de hogerberoepstermijn was verlopen, zegt hij.

Het is voor het eerst dat een rechter bepaalt dat er geen auteursrecht zit op een stockfoto, zegt juridisch adviseur Charlotte Meindersma, gespecialiseerd in auteursrecht. Maar de uitspraak betekent niet dat nu op geen

FOTOS/ISTOCK

enkele stockfoto auteursrecht rust, zegt Dohmen. Of dat er nu een bom ligt onder het verdienmodel van stockfotobureaus. De vraag was alleen of op deze foto auteursrecht zat.

Dat toetste de rechter aan de hand van twee criteria: heeft de foto een 'oorspronkelijk karakter' en draagt die 'het persoonlijk stempel van de maker'? Deze twee worden bij auteursrechtzaken steevast aangehaald.

Een 'oorspronkelijk karakter' betekent dat de foto niet te veel ontleend mag zijn aan een ouder werk. Het 'persoonlijke stempel' moet een gevolg zijn van „creatieve keuzes”. Vooral op dat laatste punt strandde het betoog van de eisers, volgens de rechter. „De foto betreft een natuurgetrouwe, zo duidelijk en correct mogelijke close-up van een temperatuurmeter. Dat daarbij variaties mogelijk zijn in belichting, afstand en hoek [...] is naar het oordeel van de rechter onvoldoende om te kunnen spreken van een oorspronkelijk werk.” Kort gezegd: de foto is niet creatief genoeg om auteursrechten te hebben.

Productfoto's

Eerder oordeelden rechters al dat er niet altijd auteursrecht op foto's rust. Bijvoorbeeld bij productfoto's. In 2008 kwam De Roode Roos, een webshop voor voedingssupplementen, erachter dat zijn foto's werden gebruikt door concurrent Nova Vitae. De rechtbank in Arnhem oordeelde

Op 'ouderwetse' stockfoto's zit geen auteursrecht, aldus de kantonrechter in Zaanstad. Hierboven het gewaakte beeld van de temperatuurmeter op het dashboard.

dat de foto's niet auteursrechtelijk beschermd waren, omdat ze „een zo objectief mogelijk weergave” zijn. Een fotograaf heeft dan nog zo weinig creatieve vrijheid, dat geen sprake kan zijn van een persoonlijke stempel.

De uitspraak over de dashboardfoto is bijzonder, zegt advocaat Dohmen, omdat de rechter zo expliciet stelt dat specifiek deze camera-instellingen niet per se leiden tot een 'persoonlijk stempel'. Moeten stockfotografen of -bedrijven nu vrezen dat hun werk zomaar kan worden verspreid? Meindersma verwacht dat bij „ouderwetse stockfoto's” - heldere foto, witte achtergrond - rechters vaker bepalen dat er geen auteursrecht op zit. Maar „moderne stockfoto's”, met een duidelijke achtergrond en gekozen setting worden nog altijd automatisch beschermd. Meindersma: „Misschien is het idee saai of niet creatief, maar in de uitsnede en de nabewerking zit genoeg creativiteit.”

De jurisprudentie hierover is nog beperkt, aldus Meindersma en Dohmen. Dat komt onder meer omdat partijen vaak schikken. Stockfotobedrijven als Masterfile en Getty Images speuren internet af op zoek naar illegaal gebruik van hun foto's. Vervolgens schakelen ze een advocaat in om een licentievergoeding te eisen. Advocaat Dohmen, die „tientallen” dreigbrieven per jaar ziet: „Stockfotobedrijven zijn agressief. Masterfile is regelrecht proceslustig.”